

פרוטוקול מס' 253
מישיבת ועדת הכספים שהתקיימה ביום חמישי, כ'בשבת תשמ"ו - 30.1.86, בשעה 10

נוכחים:

חברי הועדה:

פ. גרופר - מ"מ היושב-ראש
י. ארידור
ד. דנינו
א. ורדיגר
י. צבן
ח. רמון
א. שלום
ג. שפט

מוזמנים:

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי
א. גרא - מנכ"ל משרד הכלכלה והתכנון
א. לוי - משרד הכלכלה והתכנון
ש. דנאי "
א. ספרוני "
גב' נ. הניג "

מזכיר הועדה:

א. קרשנר

כלכלנית הועדה:

ס. אלחנני

קצרנית:

ש. אלתרמן

סדר-היום:

1. הצעות לסדר-היום: א. מחירי דלק; ב. הקמת ועדת משנה לענין "מספנות ישראל".
2. תקציב משרד הכלכלה והתכנון לשנת הכספים 1986.

918

(ולקבל ביום 4.2.86)

הצעות לסדר

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. כמקובל הצעה לסדר.

היו"ר פ. גרופר:

י. צבן:
שתי הצעות קצרות לסדר היום. הצעה אחת קשורה לנושא של מחירי הדלק. אני רוצה להזכיר לחברי הועדה

שלפני זמן מה קיימנו דיון בנושא הזה בשתיים-שלוש ישיבות. בישיבה האחרונה בראשות יורם ארידור סיכמנו שהיון צריך להימשך. על רקע הפירסומים על ירידת מחירי הדלק, מן הראוי שהועדה תשוב ותבדוק כמיטב היכולת המוגבלת שלנו בתחום הזה.

יוצרים מצב שלתעשינים אין יכולת להתחרות בתעשייה בחוץ לאוץ במחירי הדלק. איננו יכולים להתחרות בשערי הריבית. נשאר לתעשינים ללחוץ רק על גורם השכר. זה מה שקורה. בריבית משלמים יותר, בדדק משלמים יותר, בשכר מאפשרים להם לשכם פחות. זה לחץ אוביקטיבי וגם סוביקטיבי. לא סביר שהועדה לא תהיה מעורבת בויכוח הזה שהוא הפך להיות ויכוח ציבורי.

הצעה שניה: אני מציע שאנחנו נקים ועדת מישנה כבר עכשיו לנושא של מספנות ישראל. ועדת הכספים תהיה מוכרחה להיות מע רבת בצורה זו או אחרת בנושא הזה כדאי שתיכנס לתמונה בשלב מוקדם. כאשר תקום הועה אני אומר גלויות מה אני חושב שמישהו צריך לתת את הדין על אחריות מיניסטרילאית. הביקורת של מבקר המדינה וגם דבריט שהיו בוועדת הכספים היו צריכיט להביא לכך שההתפתחות לא תהיה כפי שהיא. אני מבקש ממך, מ"מ יו"ר ועדת הכספים להעביר את הדברים ליושב ראש הועדה.

אני אעביר את שתי ההצעות החשובות שלך. כיום ראשון תחליט הועדה, ביושנים על נושא מחירי הדלק

היו"ר פ. גרופר:

תקציב משרד הכלכלה והתכנון לשנת 1986

נשמע את המנ"כ, אחר-כך את השר. לבסוף שאלות ותשובות.

היו"ר פ. גרופר:

א. גרא:
משרד הכלכלה והתכנון משרד קאן. במשרד שכש יחידות: 1) הרשות לתכנון כלכלי. 2) אגף הפיקוח הכללי. 3) המטה לזיעוק המשק. כמו כן פעילות שמתרכזת סביב נושא חידוש הצמיחה. במידה רבה שותפים לה עובדים מיחידות אחרות.

המשרד נוצר כתוצאה מוועברת שכש יחידות שהיו במשרד האוצר והפיכתו למשרד בפני עצמו. כאשר קמה הממשלה הנוכחית מצבו של המשרד לא היה כל כך טוב. המעורבות של הרשות לתכנון ככלל. בתהליכי העבודה ועיצוב המדיניות הכלכלית של הממשלה היתה מועטה ביותר. למעשה הרשות במידה ותפקדה, תפקדו בתוך עצמה.

אגף הפיקוח הכללי מילא את משימתו, כלומר מעקב אחר ביצוע דוחות מבקר המדינה וביצוע החלטות והמלצות הכנסת בנושאים של ביקורת המדינה, אבל במידה די בנונית של יזמות מצידו.

המטה לזיעול המשק הציבורי למעשה שותק, כאשר מי

שעמד בראשו עזב ואנשי המטה גויסו לסייע בהכנת הועידה הכלכלית שנערכה באביב 84 בירושלים.

למשרד היו כ-70 תקניט, מהם היו מאוישים 40 תקניט.

אנחנו הגענו לסיכום באותה תקופה עם נציגות שירות המדינה וויתרנו על 15 תקנים במישרד ואישינו 15 תקנים שכא היו אז מאוישים. במשן הזמן נאלצנו לוותר על עוד מספו תקנים. היום תמן המשר. 51 עובדים, משהו בסדר גודל של משרד המדע והפיתוח או משרד המשטרה מבחינת היקף כוח האדם שבו.

היחידות שבמשרד מקבלות חק מהשירותים המרכזיים

שלהם מיחידות במשרד ראש הממשלה, מפני שכא מצאנו מקום להקים במשרד יחידת חשבונות או יחידה שקצין בטחון. אנחנו נשענים על שירותים שאנחנו מקבלים ממשרד ס אורלי.

גם יחידות שקיימות במשרד יחידות מטה, יימו למשל יחידה משפטית, כול כולה מורכבת מאדם אחד. זה נראה לנו יעיל ביותר. אחד הנושאים שניסינו לפתח במשרד, מנקודת ראות המשרד, היא הישענות על יועצים חיצוניים במספר תחומים מאד ספציפיים שחשובים לנו. לדוגמא תחומים של מיסוי, תחומים של תכנון איזורי. כאשר אין לנו אפשרות ויכולת לקחת אדם במישרה מלאה, גם אין לנו יכולת להציע לאנשים ברמה מקצועית גבוהה לבוא לעבוד בשירות המדינה, בתנאי השכר של שירות המדינה היום, אנחנו יכולים לקנות יחסית במחיר לא יקר שעות ייעוץ ולקבל את הדבר הדרוש לנו, כלומר - העצה הטובה, המוסמכת בצורה היעילה ביותר. בנקודת זמן נתונה. אנחנו חתומים על חוזים עם כחמישה איש. הם אגף מתחלפים כמעט כל חודש. זה שסיים תפקידו יכול להשתחרר ואחר יכול לחתום חוזה. כך, למשל, כאשר עסקנו באיזור הסחר החופשי באילת לקחנו אדם שהתמחה בנושא זה בברזיל. קיבלנו ממנו 20-30 שעות ייעוץ לחודש. לפני כמה חודשים הוא השתחרר. מבחינת שעות העבודה שאני מקבל, זה משהו בסדר גודל של מישרה מלאה אחת, אבל חמישה אנשים בדרך כלל ברמה הטובה ביותר בכל תחום.

נושא המיסוי בשנים האחרונות נושא מורכב מאד, מסובך מאד. התקשרנו בחוזה עם אדם שהוא במקצועו חשב ורואה חשבון. התמורה שהוא נותן לנו ב-20 שעות בחודש היא מבחינתנו ללא תחליף. אני חושב שזה בהחלט דגם טוב ורצוי לחקות אותו.

המשרד ממוקם בעיקרו בירושלים. יש לו גם שלוחה בתל-אביב, בגלל חלוקה היסטורית, וגם משרד קטן בחיפה שמונה היום איש אחד. העובדה שהמשרד ממונה על אגף פיקוח כללי שעוקב אחר ביצוע דוחות מבקר המדינה, מחייבת אותו לפריסה כזו. אני לפחות מצאתי מספר רב של נימוקים לא לשנות. טוב שיש איש בחיפה, טוב שיש כמה אנשים בתל-אביב. כאמור, המטה של המשרד נמצא בירושלים. בשנה ורבע אחרונה המשרד קיבל תנופה רבה בעבודתו.

המשימה שהוטלה, או יתכן שהוטלה עליו במתכונתו הקודמת, להיות משרד לתיאום בין משרדי לא יצאה לפועל, לא קיימת עוד. יחד עם זה, הצלחנו לשכנע את אגף התקציבים בכותרת לשנות את זה.

ח. רמון: אבל לא בפנים.

א. גרא: זה הלך איתם משנה לשנה. על כל פנים המשרד משולב להערכתך בצורה גדולה יותר בתחום קבלת החלטות בתחום הכלכלי עם המשרדים הכלכליים האחרים. הופצה פה סקירת השר על פעולות המשרד. היא מדברת בעד עצמה. הרשות לתכנון כלכלי פעיל ה הרבה יותר ובאופן חיובי.

אגף הפיקוח הכלכלי נוהל בשנה האחרונה על ידי משה גת ז"ל. האיש לצערי נפטר, הוא לא היה בכושר בעבודה בשנה האחרונה. בשבוע הבא ייכנס מפקח חדש וגם האגף הזה, אני מעריך, בשנה הבאה יפעל בצורה הרבה יותר טובה.

שתי ההתפתחויות שהזכרתי קודם, מצד אחד צמצומים של המשרד ב-15 מישרות, מצד שני הגברה מאד מאד ניכרת של פעילות המשרד על כל יחידותיו וגם יחידות המטה שלו, גרמו לכך שהתקציבים שעומדים לרשותו ימוצו במלואם או כמעט במלואם, דבר שאני רואה אותו חיובי כשלעצמו. לפעמים צריך הרבה גמישות כדי להתמודד עם המיגבלות התקציביות האלה. אני מקווה שהדבר נעשה בעבר וגם ייעשה בעתיד בצורה מתקבלת על הדעת על ידינו.

אני יודע שבשלושת ריבעי שנת התקציב הנוכחית הוצאנו כשבעים וכמה אחוזים מתוך התקציב. אנחנו עומדים השנה במיגבלות של חוק יסודות התקציב.

אחד הנושאים שאני מקווה להתחיל בהם לפני סוף השנה הוא תהליך המיחשוב של המשרד. זה בהחלט דבר רצוי. כל העולם המינהלי, ודאי גם התעשיתי, עובר מהפכת מיחשוב בעיקר בתחום עיבוד תמלילים, מעקב אחר ביצוע החלטות. המודלים של המשרד כמובן ממוחשבים. בתחום המעקב אחר ביצוע המלצות והחלטות לתיקון ליקויים שנחשפו על ידי המבקר מיחשוב של תהליכים ייעל במידה ניכרת.

לגבי המיחשוב הכלכלי, איפה שדרוש, אנחנו קשורים במחשב הנציבות. המיחשוב הפנימי ילך יחד עם משרד מבקר המדינה. בסכום יחסית קטן של כסף יש אפשרות לקבל כושר מיחשוב חזק. בימים אלה אנחנו בוחנים הצעות שונות בנושא זה ונצטרך לקבל החלטה.

היחידה השלישית של המשרד שהזכרתי קודם, שנכנסה כיום לפעולה לאחר שיתוק של שנתיים וחצי היא היחידה של המטה לייעול המשק הציבורי. זו יחידה מאד קטנה, מונה שנים-שלשה עובדים. זו יחידת מטה שהתפקיד שלה מבחינתנו יהיה לתאם בין התהליכים השונים של הייעול. כלומר - ליזום, לעקוב אחר הכנת הצעות, כדאוג שיובאו לדיון בפורומים המתאימים, במיוחד לוועדת שרים כתיאום ומינהל, ולעקוב אחר ביצוע של הייעול. היחידה בהיקף הזה ובתנאים הנוכחיים, למרות שדרוש ייעול, כוחה מוגבל. אם היא תדע לעבד בין ששה לחימשה נושאים בשנה, להתלבש עליהם וללכת איתם עד הסוף, אז בהחלט זה יהיה חיובי ביותר.

בשנה הבאה התקציב שלנו כמובן הוא מוכתב על ידי גורם אחד מרכזי וזה תקציב השנה הנוכחית. אין כאן הרבה אפשרויות של מישחק. אני ניסיתי פה ושם להרחיב, להוסיף דגשים, לאפשר מנופים לראשית של כל מיני פעולות. הדבר כמעט ולא התאפשר. אנחנו מנסים בכוח האדם הקטן יחסית שלנו, בתקציב הקטן יחסית שלנו לפעול. לא אכנס לפרטים, כמו הורדת כלי רכב. משתדלים לעשות את המקסימום במעט שיש ואני מקווה שהמאמצים הוכתרו במידה מסוימת של הצלחה.

זו פחות או יותר הסקירה של המשרד מנקודת ראות התקציב שלו, לא כל כך מנקודת ראות התכנים של המשרד. תודה רבה.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי;
אינני יודע באיזו מידה הועדה רוצה לעסוק היום בתחום התכנים או רק בתחום המיסגרות. בדברי לכן אזכיר נושאים וכיוונים כלליים ולא אכנס לפרטי יתר לגבי נושאים שהם בתחום הטיפול, האחריות והעיסוק של משרד הכלכלה והתכנון. מה עוד שחלק ניכר מן הנושאים האלה מפורט בצורה מאד מקיפה בסקירה של המשרד שהונחה על שולחן הועדה, וכן גם במסמך אחר שהובא לידיעת חברי הועדה, שהוא תוכנית החומש לפיתוח המשק הישראלי לשנים 85-90. זו עד כה העבודה העיקרית של הרשות לתכנון כלכלי מצד אחד, הוא גם מהווה מסגרת כללית לדיוני הממשלה במגמות האלה, מאז שהממשלה הקדישה למסמך ישיבה או שתיים ואימצה אותו כבסיס לפעולותיה בעתיד.

יש באופן עקרוני הבדל בין הממשלה הנוכחית שהיא בעלת אופי מיוחד, הבדל בין תפקידי המשרד לבין תפקידי השר. הדיון כאן היום הוא על תפקידי השר בתוקף המיבנה הקואליציוני. השר הספציפי הזה הוא ממלא תפקיד יושב ראש ועדת שרים לענייני ככלכלה, מעין תנא מסייעה, ויש אומרים היפוכו של דבר, לשר האוצר. המשרד מהווה גם משרד מטה ככלכלי של השר בתחומים שהוא מופקד עליהם וגם מטה שמהווה מטה מבחינה קואליציונית.

על התוכנית הכלכלית אין טעם כאן להרחיב דיבור בהקשר שאנחנו דנים בו. אני אומר על זה כמה משפטים. לתוכנית הכלכלית-הזאת יש שני הישגים, אחד בתחום מטבע החוץ והשני האינפלציה. יחד עם זה היא יצרה בעיות לא פשוטות וגם סכנות מסוימות בעיקר לתחום המיגזר המייצר והמייצא, בעיקר זה שייצא לארצות הברית בשנה האחרונה. שנית, התרחבות של אבטלה ומגמות שפל כלכלי שמתמקדות בעיקר באיזורי פיתוח ואיזור חיפה.

מתקרב הזמן שהממשלה חייבת בהדרגה לשנות את כיווני המדיניות מבלי לפגוע ביעדי התוכנית הכלכלית. צריך לעשות זאת במינון נכון, בעיתוי נכון ובהדרגה, כאשר תשומת הכב והמשקל צריכים להינתן להרחבת הייצור לשם יצוא ולהרחבת האפשרות לגיוס משאבים נוספים לפיתוח המשק, שלא על חשבון תקציב המדינה, אם כי בהחלט על חשבון מערכת המיסוי.

אני מזה זמן גם גיבשתי הצעות וגם הגשתי אתמול לממשלה מסמך מקיף על דעת ראש הממשלה ולאחר התייעצות איתו, וכן גם בהתייעצות עם כמה נציגי משרדי ממשלה במסגרת ועדת השרים לעידוד היצוא שאני עומד בראשה. הכיוון היחיד המרכזי שהמשק הישראלי יכול לממש בו את חידוש הצמיחה. המסמך הוא כולל ואני רק אזכיר את ראשי הפרקים שלו, בלי להיכנס לפרטים. אקרא את שמות הסעיפים העיקריים:

1. ניצולת מלאי הון קיים. כמה אפשר לחלוב את הפרה הקיימת לפני שקונים פרה חדשה.
  2. שוק ההון. שיחרורו, הפשרתו ההדרגתית של שוק ההון לצרכי השקעות במשק.
  3. רפורמה במס הכנסה. הנחות לעובדי משמרות. פטורים ממס כרווחים המושקעים מחדש במפעלים. פחת - הקלות בתחום המיסוי על פחת.
  4. עידוד השקעות הון. רפורמה בשיטת הטיפול בעידוד השקעות הון ומשקיעים. נושא המסלול החקופי מוכר לכם, הוא על סדר יומה של ועדת הכספים. אותו מסלול שנועד על ידי פטורים ממיסוי לפתוח אופציה נוספת להרחבת השקעות הון בישראל.
  5. עידוד מחקר ופיתוח.
  6. השקעות בתחבורה.
  7. עידוד היצוא על בסיס שכ ערך מוסף.
  8. אשראי ליצוא.
  9. הצעה לשינוי בתחום עידוד השיווק לחוץ לארץ.
  10. אבטחת איכות ואמינות של מוצרי תעשייה.
  11. אגרת רציף. ינתן פטור מאגרת רציף בגין מטען אשר, ישמש לשם יצוא.
  12. ענף התיירות.
  13. יצוא חקלאי.
  14. רכישות גומלין.
  15. עידוד יצוא שולי. ליצואנים אשר מפעליהם נמצאים באיזור פיתוח, ינתן תמריץ מיוחד בעבור גידול היצוא שלהם מעבר לשיעור של 5% לשנה.
  16. הקרן לחידוש הצמיחה..
  17. מפעלים ומערכות לאומיות: הקמת קרן למימון מראש של פרויקטים חיוניים; מסירת עבודות התכנון והביצוע של תחנת קול אמריקה לגורמים ישראלים, בעיקר באיזור באר שבע והנגב; הכנת תכנון מפורט של מסילת הרכבת לאילת תוך שילובה במערך הנמלים הארצי; תכנונו של נמל תעופה הבינלאומי האזרחי בתל מלחתה - נבטים והיערכות לביצועו.
  18. רפורמה בביטוח אבטלה. הפיכתו לבי טח תעסוקה.
  19. סיווג ערי ואיזורי פיתוח.
  20. הקמת רשות הנמלים והרכבות.
  21. נושאי תכנון ופיתוח הגליל.
  22. הקמת עיר במודיעין, שחלקה יאפשר קליטת עולים מארצות רווחה.
- חלק גדול מההצעות, כמעט כולן, לא מחייבות גידול בתקציב המדינה אלא באות לעודד צמיחה חדשה על ידי יצירת תנאי פעולה חדשים במשק הישראלי בהדרגה ובצורה מבוקרת במהלך הזמן. אם לא ניכנס לפעולות רציניות בתחום הזה כבר עכשיו, אנחנו עלולים לאגד את המועד ובעתיד להביא לכך שהממשלה תצטרך להזרים כספים כדי להילחם באבטלה, מבלי שהכספים האלה יוצרים מעשים של ממש, פירות של ממש במשק הישראלי.

הנושא הבא שאני רוצה להזכיר ואולי בכך אסתפק משום שאני מניח שתהיינה שאלות, זה הנושא של כוח המשימה הכלכלית. לא אכנס לכל הפרטים, אני רוצה רק לומר שזה נסיון שאפשר לברך עליו, זה נסיון שהצלחתו היא ודאית.

כאשר התחלנו בהקמת כוח המשימה הכלכלית ביוזמת הממשלה היו ספקות כבדים ביותר ברחבי הציבור הישראלי, בקרב המיגזר העיסקי, במשק הישראלי. טענו שתי טענות, שתנאי הבסיס במשק לא יאפשרו הצלחה. שנית, היו גם כאלה שראו רצו תחרות מצד גורמי חוץ.

אפשר לומר היום שאנחנו בראשית ההתחלה של תהליך ההקמה וההפעלה של השלב הראשון של כוח המשימה. מדוע שלב ראשון? מפני שהוא תהליך אין סופי. כל הכוונה היא לא לפעולה חד-פעמית שמתחילה ונגמרת אלא לצעדים של תהליך מתמשך, אפשר לומר אין סופי, ככל שאדם מאמין בנצח ישראל. מאחר ואני מאמין בנצח ישראל, למרות שאינני מגדיר את עצמי כאדם דתי, זהו תהליך אין סופי ככל שעם ישראל יתקיים. הוא תהליך שיוצר מצב חדש של שיתוף פעולה רחב מאד, מקיף מאד בין היהודים בתפוצות וכמובן בתפוצות החופשיות לבין מדינת ישראל והמשק הישראלי. כאשר הוא מבוסס על קשר יום יומי, תהליך רצוף ומתמשך על בסיס יום יומי בין אנשי המשק בישראל לבין חבריהם בכוח המשימה בחוץ לארץ.

לשם כך אנחנו פועלים בתחום הזה על בסיס של 26 קבוצות עבודה ותתי קבוצות עבודה, שבכל אחת יושבים לא פוליטיקאים ולא מדינאים אלא אנשים שיש להם מעורבות ישירה בתחומים האלה. יש תת קבוצה לעניין של מוצרי צריכה בתחום האלקטרוניקה. יושבים שם שלשה-ארבעה יצרנים ומשווקי אלקטרוניקה מישראל, עם ששה-שבעה באירופה, עם ששה-שבעה מצרפת, גרמניה או אנגליה.

כך בתחום התיירות וכך בתחום ההשקעה. גם בתחום ההשקעה יש שש-שבע תתי קבוצות לפי התמחות. ונוצר קשר אישי בין הגורמים המעורבים במערכת בישראל לבין השותפים הפוטנציאליים שלהם בחוץ לארץ.

התחלנו בפברואר 85 עם 12 אנשים מחוץ לארץ ו-16 מישראל. היום מדובר ב-300 איש, מהם 200 מישראל. אנשים שעומדים בראש רשתות שיווק, מערכות בנקאיות ופירמות מהגדולות שישנן בעולם המערבי. בארצות הברית לבד כלולים למעלה מ-200 אקף יחידות מסחריות.

עכשיו יכריזו על הקמת שני מפעלים חדשים. כבר היום אפשר להצביע על הישגים גדולים בתחום הקשר לארצות הברית וקנדה. אפשר להצביע על הקמת שלש חברות השקעה חדשות בין גורמים ישראליים וחוץ לארץ.

אפשר להצביע על מידה גדלה והולכת של התענינות ומעורבות במשק הישראלי, משום שכל אחד מהחברים האלה קודם כל מתחייב לממן כוח משימה בסכום של 10-20 אלף דולר. הממשלה לא משתתפת בפעולה במישרין ובעקיפין באגורה אחת. הכל ממומן על ידם. שנית, הכל מתקיים על מעורבות ישירה ואישית. שלישית, הם כבר לקחו עד היום לעבוד עם אנשי מקצוע, 10 אנשי מקצוע, 4 מישראל ו-6 מחוץ לארץ, שמנהלים את זה על בסיס של קשר יומי, עם העברת מידע יומי, הפגשת גורמים ישראליים עם גורמים בינלאומיים. רק השבוע שלחו שלש משלחות מארצות הברית, שאורגנו והוזמנו על ידי הטראסט, בתחומי המזון, הטקסטיל והאלקטרוניקה. הממשל האמריקאי מייחס חשיבות גדולה לפעולה זו. שולץ מינה את סגנו כרפרנט קבוע.

בסוף פברואר יאסוף הממשל האמריקאי מפגש של ראשי חברות אמריקאיות לאו דווקא בבעלות יהודית, של א-ש משק כדי לעניין אותם בהשקעות ב ישראל וברכישות ישראליות.

נמצאת עכשיו בבדיקה הקמת חברת שווק של מוצרי צריכה ישראליים. מטפל בזה מהצד החיצוני צ'רלס ברונפמן. כפי שאמרתי ההיקף הכולל של מספר החברים הוא 300 חברים שהם ישתתפו במפגש החוזר שייערך בישראל בספטמבר הקרוב, והוא יסכם את הפעולות שנעשות והדרכים להמשך הפעולות לעתיד.

הדגש בתחום הזה הוא לא ועידה ולא מפגש ולא שום דבר שיש בו אפקט המוני. להיפך, הדגש הוא על פעולה יומית, על מפגשים יום יומיים. בשלשה חודשים אחרונים נערכו למעלה מ-40 מפגשים של קבוצות עבודה ותתי קבוצות. זה תהליך רצוף שמסתכם מדי פעם גם במפגש גדול שבו ישתתפו נשיא המדינה, ראש הממשלה

ושרים כלכליים וכמובן אנשי המשק הישראליים. אני רואה בזה תהליך בעל סיכוי אדיר שיסייע מאד להרחבת הפיתוח וחידוש הצמיחה של המשק הישראלי.

זה צריך להשתלב עם מהלכים אחרים שצריך ליזום אותם בתחום המיסוי, בתחום ההשקעות ובתחום היצוא. אלה שלשה מפתחות עיקריים כדי שהמשק יתחיל לנוע מחדש קדימה, תוך כדי שמירה עד כמה שאפשר על רמת היציבות היחסית שהושגה בו.

תודה, אדוני השר.

היו"ר פ. גרופר:

א. שלום:

אני רוצה פחות להתייחס למשרד, כפי שהמנכ"ל מסר את הסקירה. למעשה כפי ששמענו יש כוח אדם מצומצם שעוסק בכמה תחומים. אינני יכול להביע דיעה או הערכה אם יש פחות או יותר כוח אדם. אני מניח שהמשרד שעוסק בתחומים האלה, ברשות לתכנון כלכלית, ביחידה לפיקוח וגם ייעול הניהול במשק הציבורי, יעשה הכל בתחומים האלה כדי לשפר, לייעל ולתכנן.

השר גד יעקבי בפעם הראשונה בשנה הזו בוועדת

הכספים.

הוזמנתי ובאתי.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:

א. שלום:

אין לי טענות. אני מעריך מאד את כישוריו ויכולתו של השר בתחומים הכלכליים, חבל שהוא עוסק רק בקטע קטן מאד וגם באותם הדברים שהוא שותף. אני רוצה להשמיע בפניו כמה הערות או נושאים שהם יכולים אולי לשפר. אולי נשמע הערכות, למרות ששמענו את הסקירה שלו.

הממשלה התחילה בתוכנית הכלכלית על יד עיסקה ראשונה בחודש נובמבר 1984, לפני שנה ורבע. אז דובר שנצטרך לעצור את המפולת, וזה היה נכון. לא היתה ברירה אלא לנקוט בצעדים שנקטו, אולי מאוחר מדי. יחד עם זה ניתן דגש קטן מאד בתחום הכלכלי במיגזר היצרני והצמיחה ונעשה מעט בשנה ורבע האחרונה. אני אגע בכמה נושאים.

מדיניות היצוא: בספר התקציב מופיע כביכול

הישג - גידול של מיליארד דולר בשנה הבאה ביצוא. בפגישה עם תעשיינים התברר שזו הערכה מוגזמת מדי. ב-85 יש כבר נתונים, הגידול הריאלי מעבר לנושא של יהלומים יתסכם במעט מאד.

אינני רואה מאיפה יבוא גידול של מיליארד דולר

ביצוא. אין פעולות שיביאו לגידול של מיליארד דולר. יחד עם זה, היות וגד יושב גם בראש הוועדה לענייני היצוא, לדעתי אין מדיניות ברורה של היצוא. לא יכול להיות שהיצוא יתפתח ויצמח מהחל.ות כאלה שנשלפות לפעמים מהמותן. אין מדיניות ברורה לטווח ארוך.

אני מדבר על חמש-שבע שנים. מי שרוצה לפתח יצוא

לא בשנה אחת או שתיים. אבל גם אין מדיניות ברורה ליצואנים אפילו לשנתיים. כל פעם אנחנו נתקלים במצב אחר אשר מאד מגביל את היצואנים. ניקח לדוגמא את השנה האחרונה במדיניות המוניטרית. אנחנו יודעים שהיצוא בלי אפשרות של מימון לא יכול להתקיים. היה 90% מימון יצוא דוקומנטים, הוא הורד בבת אחת ל-70%, אחר-עך עלה ל-80% ועכשיו הוא 85%.

מי שמייצא, רוצה לפתח שווקים וללכת ללקוחות

לא יכול בתדירות כזאת של קבלת החלטות ושינויי מדיניות לפתח יצוא. אותו דבר למעשה קורה בתחום המיסוי. בשבוע האחרון שמענו על היטל של 6%. אם אנחנו לא יכולים לגייס את כל הכסף בשוק ההון שלנו ויש הכרח לייבא מהשוק החיצוני את המימון, הרי היטל של 6% הכניס את המשק לפניקה. מיד זה גורם לזעזועים.

בישיבת הממשלה ביום ראשון יידון ערעור שלי בנושא זה.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:

אני נוגע בזה דווקא.

א. שלום:

אם הנגיד שינה קצת את גישתו לעניין, אני שמח על כך.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:

לכן אני רוצה להדגיש את הדבר הזה. מתקבלות החלטות ואחר-כך שינויים, כל הדברים האלה לפעמים בהפרשים של ימים או שעות. הדבר הזה מכניס את הציבור למתח.

עכשיו יש נושא של הדלק. יש בתעשייה של היצוא הרבה מפעלים עתירי אנרגיה. אם הדלק ירד ב-4 דולר לחבית, אז כמעשה המשק האחר שקונה את הדלק הזה והוא מייצר את אותם המוצרים ומתחרה איתנו - יש לו עדיפות. אם המדיניות של הדלק שלנו לא תהיה מבוססת על העלות הריאלית של הדלק, אז שום מפעל כלכלי של יצוא אינו יכול להתחרות עם אותם גורמים בחוץ-לארץ.

נושא נוסף: נושא הצמיחה. דרך הצעת החוק שהוגשה

עכשיו ובאה לוועדת הכספים, אחרי התיקון ואחרי ערעור שלישי, כאילו זה נושא חדש. יש שם עדיפות, יש שם הקלה במיסוי ועוד.

יש כאן לדעתי פגם. אני חושב שעדיין, לא ניצלנו

מספיק את המפעלים הקיימים. אפשר בהשקעות לא גדולות ללכת לפיתוח המפעלים הקיימים לגידול הייצור והיצוא. דווקא למפעלים הקיימים העדיפות הזאת לא קיימת אלא דווקא למפעלים החדשים. ואז יוצא, איפא, שאנחנו לא מנצלים די את הפוטנציאל הקיים ובמעט השקעות ניתן להגיע לגידול ותוספת.

השר יכול להעיד על כך שזה לא נותן תשובה לחקך

מהמיגזרים. אינני מאמין שהתוכנית הזאת יכולה לתת תשובה למיגזר החקלאי. המיגזר החקלאי מעולם לא היה בנוי על שוק ההון ולא יהיה. קשה מאד לגייס למיגזר הזה כסף בשוק ההון מאלף ואחת סיבות.

אם מיצינו את המקסימום בתחום החקלאות, צריך

ללכת לתעשייה. אם מושב בגליל, אבן-מנחם הלך לתעשיית הפלסטיקה ומשקיע 4 מליון דולר, הוא לא כוכ לגייס כסף בשוק ההון. דובר על קרן, צמיחה מכספי תגמולים וקרנות אחרות. אותם המפעלים הקטנים שעדיין לא מוכרים ולא יכולים לצאת לשוק ההון, אותם מיגזרים חקלאיים לא יוכלו לגייס כסף בשוק ההון. לדעתי הדבר הזה חייב לבוא על פתרונו. בנושא המיסוי ישנם אבסורדים.

עד עכשיו הרשויות המקומיות היו מוגבלות בהיטלי

מיסוי על ידי פירסום של חוקי עזר שהם חוקקו. והנה נאמר לנו השבוע שאין כבר מיגבלה וכל רשות קובעת את המיסוי לפי הצרכים המקומיים שלה. מתיצבת מועצה מקומית ומחליטה. הביאו דוגמאות שבאיזור חיפה ו תל-אביב נעים המיסים בין 2-3 שקלים לממ"ר. בלוד ישבו והחליטו על 16 שקל לממ"ר. למה? כובע. חסר לעיריה כסף ובמקום להתייעל, היא מטילה מיסים. 2% מהמחזור מס עירוני מבלי שהעיריה הזאת תורמת שום דבר למפעל הזה.

לפי דעתי גם בנושא היצוא עצמו לא עשינו די

כתוצאה ממדיניות לא ברורה היצוא לא גדל, למרות הירידה בשוק המקומי. מערכת הבטחון ירדה ממיליארד ומאה מליון דולר שקנתה בשוק המקומי ל-650 מליון דולר ב-1985. קרי -הקטנה של 450 מליון דולר. כצערי הרב המפעלים האלה לא הלכו כולם ליצוא. קרי - היה צריך להיות טבעי, אם כוח הקנייה יורד, יותר ויותר יתפתח היצוא. וזה לא קורה. הכל בגלל אותה מדיניות.

עלינו כשים את הדגש בתחום המוניטרי, בתחום

הצמיחה, בתחום המיסוי לטווח של שתיים-שלוש שנים. המפעלים לא יכולים ליצא כיוון שאינם יכולים לתכנן לטווח כזה. אתן דוגמא: אצלנו באיזור יש מפעל לשימורים, הוא מייצא ב-20 מליון דולר לשנה. הוא איננו מסוגל. הוא עושה עיסקה לשנה-שנה וחצי. הוא צריך חצי שנה מראש לחתום על קניית הפרי ולאחר מכן הוא מוכר יצוא לשנה שלמה. אין לו מדיניות ברורה, כג מפעם מכתיבים לו דברים אחרים. היום יש שפק ברכז, ירידה מ-1700 דולר ל-1000 דולר. מפעלים לא יודעים מה התנאים של קבלת המימון והמיסוי, וכל מה שכרוך בנושא הזה. כולם נמצאים בשוקת שבורה.

אינני רואה את התחזית של גידול שק מיליארד דולר

ביצוא מתממשת. אולי היה כדאי לשמוע את ההערכה שלך בתחום הזה. בחלקו נגעת בו.

בהזדמנות זו אני רוצה לומר לשר הממונה על

משרד הכלכלה והתכנון, שאני מתאר לי שאיני לא היו בעיות קואליציוניות בהרכבת הממשלה הזאת, ודאי שלא היה מסכים ל-25 משרדים. בהחלט אפשר היה לעשות את הפעולה כפחות משרדים. חשובה ההערה הזאת לימים יבואו.

הייתי רוצה לעמוד על כמה ענינים יותר יסודיים.
אני לא יודע מה השפעתו של המשרד לגבי התקציב ולגבי המדיניות הכלכלית בכלל. לא נראה לי שהתקציב הנוכחי לקח בחשבון מספיק את הצורך ביצוא ואת העזרה ליצוא. אינני מדבר עכשיו על צמיחה באופן כללי. צמיחה יכולה להיות לא רק בכיוון של יצוא. לא לקחתם מספיק בחשבון והנחתם שכתוצאה מהמצב שישרור במשק לא תהיה ברירה ויצטרכו ליצוא. זה לא תמיד פועל. לכן הייתי רוצה לשאול.

ראינו כמה הצעות שמועילות כאן כעזרה ליצוא.
מה על גורל ההצעות האלה, האם לוקחים אותן בחשבון? שמענו בקשר לאפשרות של גיוס הון מהחסכונות, האם זה ריאלי, האם זה ייתכן?

דבר נוסף: במיוחד לגבי העדפת הסקטור החקלאי
ראיתי כאן סעיף. אנחנו יודעים שהסקטור הזה נפגע קשות גם בגלל המצב הכללי וגם בגלל כניסתם של ספרד ופורטוגל לשוק. זה משפיע עלינו לא מעט. יש כמה הצעות להעדפת החקלאות ליצוא וכד'. היית מעונין לשמוע במונחים מעשיים, האם הדברים מבוצעים, האם הם מתקדמים? בתקציב המדינה דבר לא נעשה. האם יש אפשרות לעזור לאותו יצוא. היצוא לאירופה הוא היצוא היחידי של חקלאים. מה אפשר לעשות בענין הזה? מה עושים - בענין הכותנה ודבריי אחרים, איך נערכים לענין הזה?

העיר אפרים לגבי השקעות בחקלאות, בחקלאות עצמה, לא בתעשייה של החקלאים (זה סיפור אחר). יש הבדל בין השקעות בחקלאות והשקעות בתעשייה. מה היד שיש למשרד שלך בחוק לעידוד השקעות הון שמונח בפנינו. זה לא הדבר הטוב ביותר לעודד. החוק הזה הוצא בשעה שהיה פרוספריטי ונידון בשעה שיש בעיות.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:

חוק המסלול החלופי?
ג. שפט: החוק שמובא לפנינו.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:
טעות עובדתית, הוא הוצא לאחר שקמה הממשלה הנוכחית, זו לא תקופת פרוספריטי. שני, הממשלה החליטה עליו לפני ארבע-חמש שנים, אמנם לאחר ויכוח של כמה חודשים. לכן הוצאה תוספת כדי לעודד את הפעילות הכלכלית, לפתוח עוד ערוצים לאפשרות של גיוס השקעות הון ולא על בסיס תקציב המדינה.

ג. שפט:
הוא לא מעודד מספיק. יש עוד סעיף שאני לא רואה אותו, אולי אני נכנס לשטח שאין לך מה לומר בו - שטח של תקציב הבטחון. הקיצוצים שנעשו בתקציב הבטחון וכל מה ששייך רלבנטי לגבי תכנון המשק הרבה יותר מאשר המון סעיפים שאתה כאן כתבת שמשרד מטפל בהם. דהיינו - קיצוצים מסוימים שראינו בתעשייה של משרד הבטחון ושל התעשיות הקשורות, יש להם השפעה כבירה על כל הנעשה גם בשטח הייצור הממשי וגם בשטח התעסוקה, חלקם גם בשטח היצוא. כאשר אתה מדבר על שינויים במיבנה המשק והתעסוקה והגדלת חלקם היחסי של ענפי יצור ויצוא, במשרד הבטחון הפעילות בענין זה נעשית בצורה אחרת. לכן הייתי רוצה לשמוע קצת, אם אתה בכלל עוסק בענין זה, אם זה מתפקידך או לא, כי זה פרופר ענינו של שר הבטחון והממשלה כולה. להערכתך יש לזה השפעה עמוקה על כל הכלכלה והמשק.

שלשה דברים יותר קטנים. אתה מדבר כאן על שינוי שיטת הבחירות. יש חילוקי דעות ויש בעיות בין המפלגות.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:
זה תפקידי כיושב ראש הועדה שהקואליציה הקימה. זה לא שייך למשרד.

ג. שפט:
הועדה גיבשה הצעות מוסכמות על העלאת אחוז החסימה ל-2.5. אני פשוט רוצה לדעת מה אפשר לקדם בשטח זה.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:
אני מקווה שועידת חירות תחליט על שינוי שיטת הבחירות. יש לה סיבה טובה לעשות זאת.

ג. שפט:

שני דברים יותר קטנים. האחד - בתי אבות, השני - מיחזור אשפה. אני יודע את הצורך הגדול בציבור. זו בעינה שאני קצת קרוב אליה. אני יודע שיש צורך עצום, אנשים מתבגרים. התנאים הרגילים לא מתאימים להם. אתם מנסים לעשות פעולה. שוחחתי עם מספר אנשים, יש מקום לעשות פעילות בשטח הזה. כדאי שהמשרד יקדם את העניין.

אותו דבר ביחס למיחזור אשפה. בארצות הברית נעשים דברים גדולים בנושא הזה. כדאי גם לטפל בדברים קטנים. אינני רואה שיש לזה אבא, חב שלא נעסוק בזה.

א. ורדיגר:

אני לא אכנס עכשיו לנושא הזה אם יש צורך במשרד הקטן הזה או אין צורך. לדידי, היות ואני לא הרכבתי את הממשלה ולא מיניתי את שר האוצר, מבחינתי השר גד יעקבי היה יכול להיות שר אוצר טוב. יש לי הרושם שיש איזו שהיא התנגשות מסוימת בין משרד האוצר, משרד תעשייה ומסחר למשרד הכלכלה והתכנון.

האם יש השפעה של משרדך על המדיניות הכלכלית, כלומר לא במילים. במלים יפות אפשר לתכנן ולעשות תוכנית כלכלית מעולה ויפה.

היו"ר פ. גרופר:

כמו בכל דמוקרטיה.

א. ורדיגר:

יש כאן הצעה מעניינת. השאלה אם משרד האוצר רוצה, מעוניין ללמוד ולאמץ הצעה או חלק מהצעה, או בכלל לא איכפת לו שיש משרד מתכנן, שיש שר, מנכל ועוזרים שמשקיעים הרבה כוחות בתיכנון כלכלי לעתיד הורוד.

אני הרגשתי בדבריו של שר האוצר לפני שבוע-שבועיים על תקציב המדינה, והוא גם אמר במפורש, אני חושב שאמר את האמת, שאין בתקציב הזה של השנה הזאת שום סימן של צמיחה כלכלית. הוא אמר שאין צמיחה כלכלית בתקציב של שנת 1986.

כאן אנחנו מדברים על צמיחה כלכלית, כאשר אינני רואה את הצמיחה הכלכלית ואת הסממנים הראשונים של הצמיחה הכלכלית. אדרבה, אם למשל נדבר על המצב של השקעות הון מחוץ-לארץ, לא באים השקעות הון מחוץ-לארץ. היתה תקופה, אחרי מלחמת ששת הימים שיהודים באו והשקיעו. כבר אינני מדבר על השקעות מעשיות בתעשייה. היתה תקופה יפה של מספר שנים. היתה תקופה שיהודים השקיעו בבנקים בעיקר, במליוני דולרים, השקיעו בפתח"ים. דבר אחד אני יודע - המצב הוא בירידה, יהודים מחוץ לארץ מושכים מטבע זר. אין אימון במדינת ישראל וכלכלתה. האמון הזה הולך ואובד. זה מאד קשה.

כאן צריכים לתת את הדעת איך להחזיר את האמון של עם ישראל בעולם. כידוע המצב הכלכלי באירופה החופשית וגם בארצות הברית מאד מאד טוב, גם באוסטרליה. יהודים מתעשרים והתעשרו ויש להם הרבה כסף. אם אחוז אחד מהכסף שיש בידי היהודים היה זורם הנה וכאן היה מונח בבנקים, מה הוא היה עושה לנו? מה עושה המשרד לתכנון כלכלי בכדי למשוך את היהודים להשקיע כאן גם בתעשייה וגם בבנקים. מדובר על עידוד היצוא, אינני יכול להיכנס לליבותיהם של התעשינים - הבוכים תמיד. אומרים שיהודי עשיר הוא כמו תינוק קטן, הוא בוכה וגדל. יכול להיות שהתעשייה בוכה הרבה ועושה כסף יפה. אבל בכל זאת אנחנו יודעים את מצב הריבית, אנחנו יודעים את מצב הכלכלה שאנחנו מצאים בו.

מה אנחנו עושים בפועל השנה כדי לעודד את התעשייה ובעיקר את היצוא. לצערי הרב עקב המפולת של מניות הבנקים, האמון של אזרחי ישראל וגם אזרחים בחוץ-לארץ נפגע קשה מאד. אלה הדברים שהייתי רוצה לדעת מה עושים.

מילה אחת לגבי שינוי שיטת הבחירות. הנושא הזה

לא היה צריך להיות.

ראה אותו כאילו יצא מהספר.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:

אם יהיה מהפך במדינת ישראל ואני אהיה שר בממשלה, יש לי הובי ציור.

א. ורדיגר:

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:
אם תשים לב, אין שום פרק על שירה בחוברת. לעומת זאת יש שם פרק על שינוי שיטת הבחירות. מדוע? משום שיש הבדל בין המישר הממשלתי הקואליציוני לבין המישור האישי. אני מאד שמח שאתה ידוע כציר, זה דב. גדול שיש לאדם גם בתחום נוסף על פני השחיקה הפוליטית. שינוי שיטת הבחירות - המדובר בועדה שמונה 6 חברים .

א. ורדיגר: כל הכבוד, לא במשרד הכלכלה.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי: ראה כאילו יצא מהדו"ח.

ח. רמון:
הערה לגבי המשרד. לא שהמשרד הזה קטן, אלא שמשרד האוצר גדול מד. יש משרד אוצר שהאדיר. זה לא בריא לממשלה, זה לא בריא לכלכלה, זה לא בריא לסדרי השלטון, זה לא בריא גם למי שעומד בראשו. זה לפעמים גורם לאיבוד פרופורציה. אין לו מזמן לעסוק כמו שצריך במשרד. ברור שהמשרד ככה יש לו בעיה קיומית. ההצעה שלי למי שיהיה פעם ראש הממשלה, או ירכיב ממשלה, לעשות חלוקה רציונלית של המשרדים על פי פונקציות ואחר-כך להציע אותן לאנשים. אני לא בטוח שייתקל בסירובים. אחרי שהוא מקבל את המשרד, אף אחד לא רוצה לשנות פונקציות, אפילו זה מקרוב בא.

חלק מהפונקציות במשרד האוצר ובמשרדים אחרים היו צריכים להיות מועברים למשרד שאיננו עוסק בבעיות האקטואליות, הבערות, הקיומיות. זה היה מועיל לממשלה, מכניס רציונליזציה לחיים הכלכליים במדינת ישראל. שר האוצר גם אחראי על שוק ההון, גם על ההכנסות, גם על התקציב. כל אגף אצלו זה סדר גודל של משרד ממשלתי אחר והבעיות הן גדולות.

כמובן שאינני מתכוון לממשלה קואליציונית מהסוג הזה שהיא דבר לא נורמלי והיא צריכה לחקוף מהעולם כדין כל דבר לא נורמלי ולחזור למצב נורמלי של קיום קואליציה ואופוזיציה נורמלית.

היו"ר פ. גרופר: אתה מרמז עכ עם ישראל.

ח. רמון:
אני סבור שמצב של קואליציה מהסוג הזה שאין בה הרמוניה מבחינת השקפת עולם, בלשון המעטה, היא לא יכולה לתפקד לאורך זמן. היא באה כתוצאה מהכרעת העם. אבל אני סבור שאסור שזה יימשך לאורך זמן. צריך ללכת שוב אל העם ולשאול אותו: קיבלנו את הכרעתך, זה לא עובד, עשה שוב הכרעה. ממשלה אפשר להחליף, עם קשה קצת.

לגבי נושא הצמיחה: בדרך כלל כאשר אני שומע את הגורמים שרוצים לקבל סיוע מהממשלה בנושא הצמיחה אני מוטרד. שמענו את הנתונים כאשר הביאו את התקציב לכנסת. במשך ארבע השנים הושקעו בתעשייה קוב ל-4,7 מיליארד דולר, כל שנה למעלה ממיליארד דולר. אלה הנתונים, כולל השנה האחרונה - 1 מיליארד ו-100 מליון דולר.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי: אושרו או הושקעו?

ח. רמון:
הושקעו בפועל. זה הרבה מאד כסף. רק בשנה האחרונה 1 מיליארד ו-100 מליון דולר. כסף תקציבי 400 מליון דולר. זה הרבה מאד כסף. איפה הצמיחה כתוצאה מכל ההשקעות האלה. יש לי חשד. דיברתי עם המנהל בארבע עינים על העניין הזה. אני סבור שצריך לעשות בדיקה. רצינית האם הושקעו בצורה רציונלית במשך ארבע השנים האלה, והאם אין בזבוז הון משווע. היא ההשקעה היה ב-1982. זה היה צריך לתח פירות ב-84. היינו צריכים לראות גידול. זה לא פרופורציונלי. אינני יודע למה זה לא בא לידי ביטוי. אינני מכין את הנושא הזה, הוא תעלומה בעיני. אני יכול להעלות השערות, אינני רוצה להאשים אף אחד ללא שהדבר נבדק וללא בסיס. אבל הוא יותר מתמוה. אני חושב שיש אי ניצול הון, הון מבוזבז. השר דיבר על כך והציג תוכנית בעניין הזה.

י. ארידור: חלק ניכר מההשקעות על חשבון פחת. אתה צריך לקוות נטו ולא ברוטו.

ח. רמון:

אני לא מכין את הנתונים האלה. יש גבול למה שהממשלה יכולה לתת להשקעות. כאשר נותנים 400 מליון וולר כסף תקציבי זה לא מעט בתקציב מצומק כמו שלנו. בואו נבדוק מה קורה. יכול להיות שיש בעיות של בזבז הון, השקעות לא נבונות, מדיניות לא נכונה. אין לי נתונים. ביקשתי ממשרד תעשייה ומסחר פירוט, אין לי כלים. בקושי יש לנו כלים לזכור בצורה שיטתית ודאי לא לעומק. לכן זה אחד הנושאים שמשרד הכלכלה והתכנון צריך לדבר עליו, לחקור אותו, כי הוא מדבר על צמיחה והוא צריך להציע דרך נכונה ביותר לצמיחה, לפחות מהבחינה התאורטית, אם אין לו כוח לכפות מעשה. להביא לממשלה ולבדוק. יכול להיות שהדבר הזה יהיה מבלי שאף אחד יכול לתת לי תשובה רצינית ומשכנעת שהכל בסדר ואין בעיות.

יש לי תחושה שהבעיה במדינת ישראל לא עם העובדים אלא עם הניהול. דיברתי עם אחד מראשי המשק בישראל, מהסקטור הלא ממלכתי, והוא טוען שכל ה"ברוכים" ללא יוצא מהכלל נבעו מחוסר ייחול נכון. לא העובדים, לא המיסים, לא האשראי ולא הריבית. הוא מתוך קונצרן גדול מאד.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי: אתה יכול לראות זאת בארבעת-חמשת הסיפורים העיקריים במשק.

ח. רמון:

כאשר מתמוטט דבר מהסוג הזה אומרים: הפועלים לא היו בסדר או מדיניות הממשלה גרמה, או עול המיסים הכביד. כולם אשמים חוץ מהמנהל. אני אומר את זה לאו דווקא לגבי הברוכים שהתפרסמו. אני מדבר על חיי היום יום. כל יום מפעל נכנס לקשיים וזו לא פשיטת רגל. בכל מקום שהחליפו מנהלים, המפעל בשלבי אחקמה. הייתי מצפה גם מהמשרד שיש את הדגש על זה. לא מדובר בנושא הזה כמעט, בשעה שהוא מכריע בהתמוטטות של חברות ומפעלים במשק.

לגבי הצמיחה ושוק ההון: עיכבתי את חוק עידוד השקעות הון לא בגלל שהמסלול החלופי לא נראה לי. כל דבר שהוא לא תקציבי והוא סביר - אין לי בעיה איתו. אנחנו עיכבנו כיון שביטול ההלוואות על ידי הממשלה הוא דבר חמור מאין כמוהו בענין הצמיחה. בהתחלה דובר על 200 מליון דולר, אחר כך ירדו ל-150 מליון. אינני יודע מה יקרה עד שיבוצע בפועל. זה גוזר עליה עכ כול שהוא לא גדול בנושא פיתוח. גם קונצרנים גדולים התחילו ממפעלים קטנים. המשק המשפחתי רוצה להשקיע הון, הוא איננו יכול. המפעל הקטן אינו יכול. הוא מקבל במקרה הטוב 40%. מאיפה יקח 60%

מהו המשחק הזה ללכת לקרנות גמל, במקום שיפקידו בממשלה. פירושו לרמות את עצמנו, להראות שהתקציב יותר קטן ב-150 מליון. תעלה למשקיע הקטן, הוא לא יקח עוד. הודיעו שזה סודר. בהנחה שזה סודר אינני מכין את ההגיון הזה.

הכל נותנים לענקים. צריך לבזר את המשק. לא כדבר גדול הוא יעיל. אני לא כל כך מאמין בהשקפה של ריכוז כוח במקום אחד.

דבר אחרון. תקציב הבטחון ונושא הסיוע. אם הערכת הסיוע של ארצות הברית לא תשתנה, אני מודיע כך, אדוני השל, שבשנה הבאה יצטרפו למעגל המובטלים כ-15 אלף עובדי ייצור. מפרץ חיפה יהיה מוקד האבטלה, לא רק שם. האמריקאים נותנים לנו קופונים לקנות אצלם בסופרמרקט. הודיע שר הבטחון חד-משמעית: נקנה הכל בארצות הברית, אפילו נעלים, אם לא יהיה לנו תקציב שקלים.

מי שמדבר על שיקום מספנות ישראל הוא צריך לדבר על המרה. אם לא תהיה המרה צריך לסגור את המפעל אתמול. שאלתי את הפועלים: האם אתם יכולים לחיות מאוניות צים או דברים מזדמנים? לא. חוט השדירה הזמנות חיל הים. למשרד הבטחון אין כסף בשקלים. הוא יזמין בארצות הברית.

אנחנו מחזירים על חשבון סעיף הבטחון מיליארד דוכר על חשבון חובות. אנחנו נותנים להם 1.5 מיליארד במזומן. אני מציע שחלק מההחזר ישולם בדולרים והחלק הנגדי ישוחרר. אני יודע שיש בעיות. זה צריך להיות הדיון המרכזי מבחינת פיתוח ועתיד המשק, עם האמריקאים. אם זה לא ייעשה, אנחנו צפויים גם למיתון וגם לסגירת הרבה מאד מפעלים.

י. צבן:

אני מתנצל שאני צריך לעזוב אחרי סיום דברי. אשתדל לשאול כמה שאלות טלגרפית על מנת לקבל תשובות. בהקשר לתפקיד שלך כגבי דוחות מבקר המד. נה. קראתי את הדו"ח, דבר אחד לא ברור לי: באיזו מידה יש אפשרות ובאיזו מידה אתה מנסה להציג כה שאלות בעלות משמעות עקב ונית שנוגעות לאחריות מיניסטרליאלית בישיבות הממשלה. האם היה פעם דיון בישיבת ממשלה על תחום ספציפי מסוים או שאלה ספציפית מסוימת שעולה מתוך דו"ח מבקו המדינה.

הדבר השני: אמרו לי ידידים בבנק ישראל שהם לא כזו כך חולקים על הקו שנקבע. השאלה בנושא של אי הצמיחה בשנה הזאת. החמור בעיניי שלפי מיטב ידיעתם באוצר לא נערכות כיום שום תוכניות ספציפיות ברורות להכנת התשתית לחידוש הצמיחה. השאלה איך אתה רואה את זה.

שאלה שלישית: קשורה לדברים שאמר חבר הכנסת רמון, שצריך להיערך על ידי גוף מתאם, בדיקה, חקירה סוגית של הפוטנציאל. ישואל מנקודת ראות שיש תמורה להון והיחס בין שכר לרווח. יש קשר בשאלה של חיים לגבי והשקעות עם שאלת הניהול. הראו לי מהנדסים במספנות ישראל את השאלה הזאת, כוכל באחריות מיניסטרליאלית, אלא ממש פשכות גדולות בניהול המספנות שהביאו לכך שהתפוקה לא עתה אלא בשנות האחרונות ירדה כתוצאה מרמה-ארגון כללי. למרות שגם אנשי חוץ היט משכחים את התוצר. בגרמניה התפוקה פ. שנים מהמספנה הזאת.

הייתי מאד מעריך אם היית נותן את תמיכתך לרעיון הזה.

דבר נוסף בענין נתי אבוו, שאלה מאד שובה. אני רוצה שתוע שבנק גדול עם ק בנושא הזה. זהו נושא שמעסיק רכבות רבות של אנשים קשישים - הרעיון שיהיה דיון מוגן, לא כתי אבות במובן קלסי, לא דיון מוגן במובן הממריקאי היקו, דיון מוגן במובן העממי. אינני רוצה להיכנס לפרטים. ודבר אפשרי. יכול להיות שבהתחלה ילכו רק חברות ציבוריות. זה היה מציל את ענף הבנייה משקיעה מוחלטת. הלחץ הולך וגובר וזה נחוץ.

דבר אחרון: כמי שהיה שר התחבורה ושר הכלכלה וותכנון איך אתה רואה את הפרשה גם של מספנות ישראל, גם של צים. פרויקטים גדולים, מפעלים גדולים נמצאים בתהליך, לא מאתמול, של שקיעה, צריך לומר טבעה. למעשה לא נעשה שום דבר משמעותי כול לשנות כיוון. אני שוג מתנצל שאני הודך.

היו"ר פ. גרופר: נגיד בנק ישראל אמר אתמול בועדה, שלפי התוכנית שבו צריך להחליף את כל הנושא של שוק ההון על ידי זה שיכניסו את נושא הקרנות שמהם יוציאו כסף. נושא הצמיחה. הוא מוריד את ההצעה שלו מסדר היום לסגור את הדרך הזאת של יבוא כסף מחוץ-ארץ עבור מפעלי ייצור. זו סכנה נוראית. כולנו דיברנו בכיוון הזה.

אני גם יודע את הדיעה שגך, שעירערת בממשלה. נשמע את דעתך..

בענין המיסוי העירוני צודק אפרים שלום. בגלל המצוקה על מי לוחצים? על התעשיות. בטירת הכרמל הטילו מיסוי נוראי על מפעלים. הם הודיעו לראש המועצה שהם מפסיקים לשלם ויעשה מה שהוא רוצה. המפעלים צריכים לכסות את ההוצאות של טירת הכרמל. מצד אחד הם פושטים רגל, מצד שני קל להם יותר לקחת מהמיגזר התעשייתי מאשר מהאזרח הרגיל.

נושא נוסף: מה מתקצב לנושא עידוד היצוא? כבר דובר כאן על החלק החקלאי. ניקח את ענף ההדרים בשנה שעברה והשנה יש סיכוי להחזיק מעמד בגלל אסון הטבע בספרד. כוכנו יודעים את המשבר בשנים האחרונות. שאתי לפני שנתיים - שלש ואני שואל עכשיו: מה חושבים לעשות?

הייתי שר החקלאות תקופה קצרה. אני זוכר שהיינו צויכים להתבזות בסכום כסף כדי להחזיק את ענף ההדרים על פני המלט. האם צריך לשמור על המיגזר הזה, או להגיד שלא צריך 450 מליון דולר יצוא. ואז החקלאות תדע לאן פניה מועדות. שנים רעות וקשות לחקלאות ובמפולת לא יחזיקו מעמד. צריכים לדעת לקראת מה וולכים.

מספנות ישראל: מספנות ישראל וחיל הים - יש כפילות. בישיבה עם שר הבטחון נאמר במפורש על ידי המטה הכללי, כל גנרל הויע ודיבר על המשמעות של התקציב בחלק שלו. מפקד חיל הים בפירוש אמר: אנחנו לא מצטיידיים, אנחנו לא מזמינים. עם מה שיש לנו נמשיך לחיות. אם לא תהיה המרה, יקנו בחוץ לארץ ולא בארץ.

אנחנו נכנסים לאי שקט, עם הפגנות. עזוב על הלב, אבל צריך להגיד את האמת. צריך לחפש דרך איך להוציא אותם בצורה מסודרת, שלא יחזור המקרה של אתא. אנחנו הפוליטיקאים כולנו התעללנו בגורל של עובדי אתא. משכנו אותם עם סיפורים והבטחות בזמן שידעו שאין סיכוי להציל את אתא. אם אין סיכוי אז צריך לפתור את הבעיה בצורה אחרת.

אתמול במקרה היתה ישיבה בביתו של שר האוצר. כאב לי הלב לראות, הגיעה חבורה של 50-60 איש שהתפרעו. היה צריך להביא את משטרת ישראל, משמר הגבול. היכו מכות ואסרו 25 איש. אנחנו מגיעים לדברים חברתיים נוראים. חשוב לשמוע מה דעתך בנושא של מספנות ישראל.

ג. שפט:

קראתי אתמול בעיתון על פרויקט גדול שהולכים לבנות בראשון לציון, פרויקט של שיכון ומרכזים. מבחינת תכנון פיזור האוכלוסיה האם זה בכלל קיים?

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:

אני רוצה להשיב. הנושאים שהועלו כאן הם נושאים רחבים מאד. חלקם מחייב דיון מאד מאד מקיף. למרות זה אני אנסה ככל שאני יכול להשיב על נושאים שאני חושב שאני חייב להשיב עליהם. הם יהיו נושאים בתחום המשרד הספציפי. בתחום התפקודי ארגוני ישלים אהוד את דברי. אני אשתדל לדבר באופן תמציתי.

היו פה כמה ניואנסים בנושא אם יש למשרד זכות קיום או לא. מצדי שלא תהיה לו זכות קיום. לא נאבקתי על המשרד, אינני מתכוון להיאבק. השאלה היא אם הוא עושה במסגרת התפקידים המוטלים עליו כמיטב יכולתו.

כאשר אני נקלעתי למשרד הזה, היה צריך לבדוק היטב את חלוקת התפקידים בממשלה. יש היום אי איזון, שלפי דעתי גורם בסופו של דבר בתהליך ארוך טווח נזק. אכן כאשר קמה הממשלה הזאת הודיע ראש הממשלה שרשות ההשקעות ורשות החברות הממשלתיות יועברו למשרד הכלכלה. אם היתה ממשלה בעלת גוון יותר אחיד, קואליציה עם רוב של מפלגה אחת הדבר הזה גם היה נעשה. מאחר וזה ממשלה חצויה, זה הפך להיות לבעיה. היה ויכוח בין גורמים פוליטיים מתחרים.

הדבר הזה לא בוצע. באופן בסיסי יש בעיה רצינית. נושאים בעלי אופי יותר ארוך טווח ויותר מהותיים צריכים להיות חלק מהתפקידים של משרד שמסוגל להתפנות למחשבה ולטפל בנושאים מסוג זה. ואילו משרד אחר צריך לדאוג לתקציב, להכנסות ולמיסוי. זה כרגע לא אקטואלי ואין טעם לעסוק בדברים שהם מעבר לאפשרות הריאלית כפי שנראו.

היה מכלול של שאלות בנושא הייצוא ובצדק. הייצוא הוא הדרך העיקרית, לא היחידה, שבה המשק יכול לצמוח. השוק המקומי אומנם יגדל בתקופה של עשרת החודשים הבאים בעקבות עליית השכר, גם בעקבות גידול מסוים בתפוקה של חלק מענפי המשק וגידול בערך המוסף של חלק מענפי המשק. השוק המקומי יהיה בו גידול בעיקר ברמת הצריכה הפרטית. אני רוצה זאת כאחת הסכנות שהמשק עומד בפניהן לגבי שיעור האינפלציה, אבל יהיה גידול בצריכה המקומית בתקופה הנראית לעין. ומיילא יהיה גם גידול בתפוקה מפני שרוב התפוקה הזאת תצרוך מוצרים ושירותים שהמשק הישראלי מייצר.

אם מדובר על צמיחה משמעותית ארוכת טווח, ברור שהיא יכולה להיעשות בעיקר על ידי יצוא, במידה מוגבלת על ידי החלפת יבוא. הייצוא הישראלי עבר השנה שתי תהפוכות. האחת - בקשר לשער החליפין בין מערב אירופה ואמריקה. במחצית הראשונה הייצוא לארצות הברית היה רווחי יותר. במחצית השנייה הייצוא לאירופה היה רווחי יותר. השנייה - התוכנית הכלכלית שיצרה תנאים חדשים לפעולת המשק בכמה תחומים וגם בתחום הזה. מה שאנחנו חייבים להבטיח שרווחיות הייצוא לא תיפגע לא רק בממוצע אלא ככל האפשר יהיו קנות ויסות, שיהיו מעין בלם זעזועים כתוצאה משינויי שערי המטבעות. רק לאחרונה יצואנים נפגעו תוך שבוע ב-5% 4 כתוצאה משינוי שער הלירה שטרלינג. צריך היה להגיע לבולם זעזועים בדרך שיכולה להביא לאיזון התהפוכות הללו.

אם יהיה רצון לשמוע על שורה של הצעות שלנו לעידוד הייצוא שתובאנה לוועדת שרים, אהוד יהיה מוכן למסור מידע. אני חולק על דברים שנאמרו כאילו בשם שר האוצר. אינני יודע אם אמר או לא, שבתקציב אין שום יסוד או בסיס או סיכוי לצמיחה. יכול להיות שהראייה שלי שונה. גם בתקציב הזה יש יסוד לצמיחה מסוימת, לא מספקת. יש בתקציב 160 מליון דולר לביצוע רפורמה במיסוי, הקטנת מס הכנסה. אינני רואה שום סיכוי לצמיחה אם לא תהיה הקטנה במס הכנסה. צמיחה זו לא רק פתיחת ברזים ממשלתיים להשקעות על ידי העמדה ישירה, זו יצירת תנאים שמאפשרים צמיחה. ואם יש אפשרות מסוימת של שוק ההון לצרכי גיוס משאבים על ידי המשק הפרטי והציבורי לשם השקעות, יש צמיחה במשק.

אני יכול להזכיר עוד כמה וכמה אלמנטים.

א. שלום:

בתנאי שהמשלה לא מתחרה על אותו שוק הון.

שר הכלכלה והתכנון ג. יעקבי:

אם היום היא מלאימה את כל שוקההון, כל שוק ההון מולאם לשם מיחזור פעולותיה. המצב ישתנה, לא מספיק לפי דעתי. בתקציב המדינה אין תשובה מספקת לענין הזה, אבל יש בו כמה אלמנטים. אני יכול להזכיר עוד שנים שהם מצביעים על פתח לצמיחה.

זה לא מספיק. לכן אנחנו באים עם ההצעות. אני הזכרתי אותם בראשית הדברים שהם כבר מונחים על שולחן המשלה. תוך שבוע יזונו, לחר שהמשרדים האחרים, למרות שחלק מהם היו שותפים להכנת המסמך הזה, יוכלו להעיר את הערותיהם. ראש המשלה נתן את ידו מלכתחילה לכוונות האלה. אני מקווה שההצעות האלה תאושרנה בממשלה.

מסמך קונקרטי אופרטיבי מונח על שולחן המשלה. במסמך זה לא מדובר על 150 מליון דולר לשם גיוס על ידי המשק הציבורי והפרטי אלא על 500 מליון. זה המינימום הדרוש. במסמך הזה לא מדובר בהקלות במס הכנסה בהיקף זעום אלא היקף די גדול. בעקבות ועדת שטיינברג אני משוכנע גם שלא בהכרח הרחבת בסיס המס והורדת שיעורי המס. יושב כאן שר אוצר לשעבר, מקטינים באופן פרופורציונלי את הכנסות המדינה, בשעה שאתה מוריד את תקרת המס ב-5%, אתה מגדיל את הנכונות לתשלום מס אמת ומרחיב את הגבייה.

אני מסכים עם אפרים, קודם כל בענין 6%. אני ערערתני לפני המשלה, לא על פרט זה או אחר. אינני רוצה להיכנס לכל הויכוח, אתם בקיאים בזה יותר ממני. לפי דעתי זה מהלך לא נכון, הזמן הלא נכון. אני ערערתני לא על אלמנט זה או אחר. אתן דוגמא: יש חברות גדולות היום במשק הישראלי שיכולות היום לשקם את עצמן. הם לא רוצים על חשבון המדינה, רק על אשראי ספקים או אשראי חוץ-לארץ. רוצים להטיל עליהם 6%. שמעתי שנגיד בנק ישראל חזר בו בחלק ניכר מההצעה. חבל שהיא נידונה בשלהי הישיבה במשך עשר דקות. כך לא דנים בענין רציני. לא הייתי בחלק הזה, הלכתי לישיבת סיעת המערך בענין התקציב. שם הייתי צריך להתווכח עם חיים רמון.

בענין המסלול החלופי, אין פה פתרון למפעלים קיימים. יש פה אופציה נוספת, פתיחה נוספת של אפשרות לעידוד השקעות הון במפעלים חדשים שיכולים לגייס מקורות שלהם או בחוץ-לארץ ויסתפקו בפטורים במיסים שהם מאד משמעותיים. לא אתנגד אם הועדה תשפר את הצעתה. ההצעה שהונחה היא פרי של פשרה אחרי ויכוחים של שבעה חודשים בועדה בינמשרדית. ההצעה שלי היתה יותר מרחיקת לכת. אני מאמין שאם נותנים אפשרות כזאת בסופו של דבר מי שירוויח זה המשק והחברה הישראלית. זה יותר מקומות עבודה, יותר השקעות, יותר מיסים, יותר פעילות כלכלית. מה אתה מפסיד? אתה מפסיד פטור ממיסים על מה שלא יקום אם לא תיתן את הפטור. זה ענין של גישה. כדאי ללמוד מגרמניה ואירלנד. יש מה ללמוד, הנסיון שלהם מוכיח את ההיפך ממה שהמתווכחים עם הענין הזה ניסו במשך זמן די רב לומר.

אגב, גיוס הון מחסכון דבר ריאלי לחלוטין. אני משוכנע שאפשר לממש. כמעט אין דרך אחרת. צריך בהדרגה להתחיל בזה ולראות איך השוק מגייס ואיך המשק משתמש במשאבים שעומדים לרשותו.

תקציב הבטחון: פה גם חבר הכנסת רמון וגם חבר הכנסת שפט אמרו דברים נכונים. זה לא בקונטקסט הסקירה שלי. תקציב הבטחון הוא בעל אופי מכריע במשק הישראלי בגלל משקלו. תקציב הבטחון כפי שהוא היום ברור שנותן עדיפות להזמנות מחוץ-לארץ בגלל גודל הסיוע. היה נסיון מצד ראש הממשלה, מצד שר הבטחון, נדמה לי שגם שר האוצר לנהל משא ומתן עם ארצות הברית להגדלת החלק המומר בסיוע, מעבר ל-250 מליון דולר שניתנים ללביא. היתה הצלחה חלקית. שר הבטחון הודיע על 70 מליון דולר. 70 מליון דולר זה לא מעט, ודאי לא פותר את הבעיה. כאשר במקביל מקצצים את תקציב הבטחון בשיעור ניכר.

אני תמכתי בקיצוץ תקציב הבטחון. אלמלא זה היינו פוגעים בשכר והאינפלציה היתה נעצרת פחות. אם אפשר להגדיל את החלק המומר או לא, אינני יודע. אני מניח שרביץ, פרס ומודעי עסקו בזה יותר, הגיעו לתוצאות שהגיעו. ברור שזה יוצר בעיה, צריך לבדוק את תקציב הבטחון והשפעתו על המשק. הקמנו כבר ועדה, על דעת שר הבטחון, שבודקת את ההשלכות של תקציב הבטחון בתקציב המדינה. יושב-ראש הועדה עמוס חורב, חברים בה דוד כוכב - יועץ כלכלי למערכת הבטחון, מנהל הרשות לתכנון כלכלי, איש הבנק העולמי, ראש אגף תכנון במטה הכללי, שלמה גזית, יענקלה חפץ. שבעה-שמונה אנשים מהמיומנים ביותר שישנם במשק הישראלי, הצבאי והאזרחי. הם יגיעו למסקנה שלב אחר שלב. היטלנו עליהם שבעה תפקידים. זה מעולם לא נעשה במדינת ישראל ברמה כזו ובהיקף כזה. נעשו בדיקות על ידי משרדי האוצר, על ידי רפרנטים, לא בהיקף הזה ובמיגוון הזה.

ג. שפט:

אני שמח לשמוע. ביקשנו זאת משר הבטחון.

שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:

הוא נענה. הוא משתף פעולה. צבי טרופ היועץ שלו יושב בועדה, ראש אגף תכנון במטכל יושב בועדה.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת ורדיגר דבר אחד, לא נכון שאין הפקדות של יהודים בארץ. יש פתח"ים ב-7 מיליארד דולר. רוב היהודים במשך הרבה שנים לא ברחו מהארץ.

הדבר השני: יש השקעות מחוץ-לארץ, לא מספיקות. אני לא שבע רצון ממצב הצמיחה של המשק, אבל יש שלש חברות השקעה גדולות שמתארגנות היום. אנחנו ממש על סף פעולה. האחת חברה של גנגר שקנתה חלק מחיפה כימיקלים, השניה של צירלי דיסון עומדת לפעול בעוד עשרים יום. השלישית - מרטי טרסט ווקסנר, גם כן השקעה של 4 מליון דולר תוך ארבעה חודשים.

יש השקעות, לא מספיקות. אבל זה נושא שצריך לבדוק אותו. לי יש הערכות, אבל הן טובות כמו הערכותיו של כל אחד אחר - על 4-4.5 מליארד דולר. כבר אמר חבר הכנסת יורם ארידור, חלק מזה פחת, לפי דעתי זה ברוטו. חלק מזה בדברים שההשפעה שלהם בצמיחה שולית, כס נכסי דלא ניידים. בחלק צריך לראות אם השפיע.

נכון שרוב ההתמוטטות בגלל ניהול. המשק עובר מהפכות וזעזועים נוראים. אלסינט, אתא, מספנות ישראל - הכל פר אקסלנס ניהול.

דנו בוועדת הכלכלה של הכנסת בנושא מספנות ישראל פעם ופעמיים. יש פוטנציאל טכנולוגי ואנושי ממדרגה ראשונה. המנכ"ל של מספנות ישראל מיקי כהן הביא תוכנית מאד מרשימה, באמצעותה אפשר לשפר תעסוקה ואפילו להפוך אותו למפעל רווחי תוך שלש שנים. זה מחייב השקעות. למשל פתיחת נמן הקישון למיכליות. למשל שיכלול מבדוקים. הוא טוען שצריך 3 מיליון דולר, נניח שצריך 5 מיליון, ואז אפשר להעסיק דרך קבע בין 400 ל-500 איש. גם מפקד חיל הים אומר 345 איש.

יש הבדל בין אתא ומספנות ישראל. כל הקבלה לא רלבנטית. כמו שאין הקבלה בין אלסינט וסולל-בונה. כל סיפור עומד בפני עצמו ופועל בנסיבות של עצמו. אני אומר כמי שקצת בקיא, צימ זה סיפור אחר. השפל בספנות הקטין את מספר האוניות שנכנסות לשיפוצים. ביטול תוכנית סער 5 הפך את מספנות ישראל למפעל זניח. בעוד שבעבר 50% היו שיפוצים ו50% בניית כלי שיט ומבדוקים.

אני מאמין שהמספנות לא תישארנה בשפל כזה לעולם. יש מדינות שמסבסדות את המספנות בתקופת שפל ובתקופת גאות מהן חלק מהסיבסוד, כמו למשל ארצות הברית. אנחנו בזבזנו את העניין במידה רבה מאד, לפי דעתי אנחנו היום משלמים מחיר. אני משוכנע שהשיפור במידה רבה מאד אפשרי.

ביטול הלוואות פיתוח: עניין זה בעייתי מאד לגבי מפעלים קטנים ויזמים חדשים. אני מסכים עם מה שאמר חיים, הקונצרנים הגדולים, החברות התעשיתיות הגדולות יכולות לגייס הון מהשוק המקומי או מבנקים או משוק חיצוני. מה עוד שרובם בינלאומיים או דו-לאומיים. לעומת זה הקטנים והבינוניים והראשונים שמתחילים ליצור זקוקים להלוואות ומענקים. צריך לחזור להלוואות או להבטיח מיכסה קבועה מתוך הפרשות שוק ההון עבור הלוואות למפעלים מתחילים. זה חלק מההצעה שלנו. אני אשמח מאד אם ועדת הכספים תיטול בעניין זה יוזמה. לפי דעתי זו נקודת מפתח בסיכוי לחדש את הצמיחה במישור התעשייתי.

חקלאות - גם זה נושא שאני בקיא בו, בתוקף המעורבות שלי בעבר. אני מוכרח להודות שאני משוכנע, יכול להיות שאני טועה, יש פה לפחות שלשה חקלאים פרופסיונליים, שהחקלאות נקלעה למשבר שהיא נמצאת בו בגלל שלש סיבות עיקריות: (1) התכנון הכלכלי והתנודות החריפות ברמת הסבסוד. (2) מדיניות סחר חוץ, יצוא ויבוא. כל תחום סחר החוץ נקלע לאי יציבות חריפה. מחצית מהתפוקה החקלאית הולכת לייצוא. (3) מחדלים של הסקטור החקלאי עצמו, ניהול כושל של אגודות, של ארגוני קניות, של משק הכספים. כניסה לאבטורות מהסוג הגרוע ביותר.

אני מדבר על מיטב חברי המושבים והתק"ם באותה מידה. הם יודעים יותר טוב ממני, יש מצב שהחקלאות גדולה מדי על השוק הישראלי. המפתח לקיומה הוא בייצוא ובייצוא יש סיכוי. אני מאמין בייצוא חקלאי לארצות הברית. באופן בסיסי, אינני מדבר על שוליים, בשוק האירופי המשותף אפשר לקיים את הייצוא החקלאי. מצבו מאד השתפר בארבעה-חמישה חודשים אחרונים. היום הייצוא החקלאי הוא רווחי, פרט לכותנה. בסך הכל המיגזר החקלאי יוכל להגדיל את הייצוא שלו בין 4 ל-8% לפחות, אם המדיניות תהיה יציבה. אם המיגזר החקלאי יתנהל באופן אחראי וביעילות, דבר שאיננו קיים היום.

כולנו מכירים את המוסדות. כ-80% -70 מהתמורה נקלטת בתהליך ביניים. איפה זה נשמע? ואז המחיר למוצר של החקלאים נמוך. זה נמשך שנים, זה לא התחיל בממשלת הליכוד ולא נגמר בממשלת הליכוד. זה התחיל בתקופת המנדט, נמשך והסתאב.

הקיבוצים הם בענין זה מודל של הצלחה. לפני 25 שנים הם הבינו מה שהמושבים לאהבינו. אני אומר זאת בכאב לב. עוד ב-1958 הבאתי למזכירות תנועת המושבים את ההצעה להקים אגף לתיעוש מושבים בישראל. ראו אותי כעוכר ישראל, כרפורמטור, ככופר בעיקר, מטובי חברי, מעמוס הדר ועד אריק נחמקין.

המושבים איחרו בנושא הזה. גם היום לא פועלים בדרך הנכונה. אני חושב שאין אלטרנטיבה אלא לתיעוש מסיבי, תוך גיוס כוחות מקצועיים מבחוץ לצרכי הפיתוח הזה. כאשר מגייסים עסקנים חסרי תעסוקה מתוך תנועת המושבים, שאין איפה לקלוט אותם, התוצאה תהיה מאד עלובה ומאד בעייתית. הם יקימו מפעלים לקויים ובסופו של דבר ישברו את הראש. ואז יבואו לממשלה ויבקשו כסף. פיתוח צריך מקצוענות, ידע, קשרים בחוץ-לארץ, השתלבות בטראסט פורס. משלמים 10 אלפים דולר לשנה וכבר השיגו שלשה מפעלים.

אני יכול לכתוב מחקר פסיכו-כלכלי על המושבים. המון חשדנות, המון אי פתיחות. אם המושבים לא יפתחו, הם כל הזמן ייסוגו מבחינה כלכלית. זו הבעיה המרכזית משום שהמשק המושבי שיש בו המון יתרונות מבחינת מוטעבציה, אם לא ישנה דפוסי פעולה הוא ילך ויתנוון. תודה רבה.

א. גרא:

לגבי הנושא של משרד הכלכלה בהשוואה למשרדים כלכליים אחרים, כדאי לשים לב לדגם של ארצות מערב אירופה שישל בהם פוטנציאל לשני משרדים. יש באמת משרד אחד שעוסק יותר בשוטף ויש משרד אחר שמתכנן. האחד מתכנן והשני מבצע.

אחד הדברים המפתיעים שהוכן מחקר וסקר עבור משרד האוצר בנושא הזה, וגם שם הוצע לפצל את משרד האוצר לשני משרדים. משרד אחד לתכנון כלכלי פלוס דסקים נוספים וכן חשב כלכלי. ומשרד אחר שיהיו בו כל השאר.

זה בהחלט נושא שיש בו כמה דגמים. הדגם שלנו די חריג. לגבי המסלול החליפי - אפשר למצוא פתרון לכל נושא בכל תחום. בכל זאת זה עוד מסלול, הוא לא בא במקום, הוא בא בנוסף.

לגבי הייצוא החקלאי: דבר ראשון, כאשר התחלנו לטפל בחקלאות די מהר הבנו שבחלקאות יכולים להיות גם שיקולים לא כלכליים. השיקולים הלא-כלכליים בחקלאות יכולים להיות בגלל ביטחון וגבולות, נושאים שהם לפעמים לא פחות חשובים. לכן צריך לראות את החקלאות בראייה קצת יותר רחבה.

דבר שני: התנודות והסיכונים בחקלאות הם מעל ומעבר לתחומים האלה. אבל התחלנו לדון בענף החקלאות. אותו דבר לגבי ענף התיירות. נעשה מיצוי מסוים בנושאים של ייצוא תעשייתי, אבל עדיין רחוקים ממיצוי.

היום יש עוד ענף ששווה לבדוק אותו - כל נושא ייצוא הבניה לחוץ-לארץ.

נשאלה שאלה לגבי מידת ההשפעה של המשרד על המדיניות הכלכלית. ברמה של משרד, ברמה של מנכ"ל והרשות לתכנון כלכלי יש מידה מסוימת של השפעה. לדוגמא התקציב הלאומי הון על ידי בנק ישראל, משרד האוצר והרשות לתכנון כלכלי. כך גם בתכנון מהלכים כלכליים. אנחנו מעורבים בגורמים שעוסקים ואחר-כך גם בועדת מעקב אחרי ביצוע התוכנית הכלכלית, שעוסקת בכל התיקונים הקלים המתבקשים מהתוכנית ומעקב מאד צמוד אחר הביצוע. דיווחים והמלצות לראש הממשלה והשרים הנוגעים בדבר.

כך שבהחלט יש השפעה. אנחנו לא עוסקים בביצוע עצמו של הדברים. הייתי מגדיר זאת כהשתתפות בתהליכי ההחלטה ומעקב.

לגבי דוחות מבקר המדינה: למעשה בשנה האחרונה הועדה לענייני ביקורת המדינה היא ועדה מאד פעילה. אנשינו משתתפים דרך קבע בישיבות הועדה הזאת. כל אותם נושאים שהם רבי חשיבות או נוגעים למספר רב של משרדים, או שחוזרים ונישנים ולא באים על תיקונים מגיעים לדיון באותה ועדה. בסופו של דבר מבקר המדינה וידה של הועדה אחד מאפיקי הביקורת על תקינות פעולתה של הממשלה. המבקר מגיש דו"ח לכנסת והממשלה היא

זו שצריכה להתייחס אל הדרישות.

המעקב שלנו נעשה ישירות במשרדים ביחס לדוחות מבקר המדינה. כאשר הדו"ח מונח על שולחן הכנסת, הוא מונח יחד עם הערות בכל אותם נושאים שזכו לטיפול מסוים. כעשרים נושאים בשנה שהכנסת מטפלת בהם. לאחר מכן אנחנו עוקבים אחרי ביצוע המלצות ועדת הכנסת בנושאים האלה.

האפיק השלישי - מעקב נוסף שנעשה אחר התיקונים שנעשים לאחר הגשת דו"ח מבר המדינה לכנסת. גם הממשלה מפעילה ועדת שרים לתיאום ומינהל, וביקורת המדינה הוא אחד מהנושאים של הועדה הזאת. הועדה קיימה עד כה דיון אחד או שנים בלבד. הגדירה מספר נושאים: איכות מים, מפגשי מסילות ברזל או פיקוח מינהלי. מספר נושאים שראויים להתייחסות. אנחנו סורקים דוחות כספיים של מבקר המדינה לאתר נושאים לדיון. אני מקווה שהיא תתרום את תרומתה. בכל מקרה היא לא תחליף לעבודה הדי שקדנית של צוות של 12-15 איש שכל תפקידם לשבת על משרדים ולוודא שהדוחות באים על תיקונם.

אלה ההשלמות.

היו"ר פ. גרופר:

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.30

זו שצריכה להתייחס אל הדרישות.

המעקב שלנו נעשה ישירות במשרדים ביחס לדוחו"ת מבקר המדינה. כאשר הדו"ח מונח על שולחן הכנסת, הוא מונח יחד עם הערות בכל אותם נושאים שזכו לטיפול מסוים. כעשרים נושאים בשנה שהכנסת מטפלת בהם. לאחר מכן אנחנו עוקבים אחרי ביצוע המלצות ועדת הכנסת בנושאים האלה.

האפיק השלישי -מעקב נוסף שנעשה אחר התיקונים שנעשים לאחר הגשת דו"ח מבר המדינה לכנסת. גם הממשלה מפעילה ועדת שרים לתיאום ומינהל, וביקורת המדינה הוא אחד מהנושאים של הועדה הזאת. הועדה קיימה עד כה דיון אחד או שנים בלבד. הגדירה מספר נושאים: איכות מים, מפגשי מסילות ברזל או פיקוח מינהלי. מספר נושאים שראויים להתייחסות. אנחנו סורקים דוחו"ת כספיים של מבקר המדינה לאתר נושאים לדיון. אני מקווה שהיא תתרום את תרומתה. בכל מקרה היא לא תחליף לעבודה הדי שקדנית של צוות של 12-15 איש שכל תפקידם לשבת על משרדים ולוודא שהדוחו"ת באים על תיקונים.

אלה ההשלמות.

היו"ר פ. גרופר:

תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.30